

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Президент Закладу вищої освіти

«Університет Короля Данила»,

доктор юридичних наук, професор

А.І. Луцький

«30»

04

2025 р.

ВИСНОВОК

Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Стовбана Василя Олексійовича на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)», підготовлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Архітектура та будівництво» за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування; тема затверджена Вченою радою Університету Короля Данила 26 травня 2022 р., протокол № 10.

Правові підстави видачі висновку:

На підставі заяви аспіранта Стовбана Василя Олексійовича на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)» (далі – здобувача), який виконав акредитовану освітньо-наукову програму та підготував дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування в Закладі вищої освіти «Університет Короля Данила» (далі – Університет), про отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, а також поданої дисертації, копій наукових публікацій, довідки про виконання освітньо-наукової програми та висновку наукового керівника, відповідно до пункту 26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), структурним підрозділом Університету, що виконує освітньо-наукову програму за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування та здійснив підготовку здобувача – кафедрою архітектури та будівництва (далі – кафедра), з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації 30.04.2025 р. було проведено засідання, на якому відбулася публічна презентація здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення.

Витяг
з протоколу міжкафедрального засідання кафедри архітектури та
будівництва та кафедри дизайну
Університету від 30.04.2025 р., на якому відбулася публічна презентація
здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення

Присутні:

Шевчук Мирослава Олегівна – кандидатка хімічних наук, доцентка кафедри, заступниця завідувача кафедри архітектури та будівництва (головуюча на засіданні кафедри);

Огоньок Юрій Володимирович – доцент кафедри, доктор філософії архітектури, в.о. завідувача кафедри архітектури та будівництва;

Косьмій Михайло Михайлович – доктор архітектури, професор, професор кафедри архітектури та будівництва;

Карпаш Максим Олегович – доктор технічних наук, професор, професор кафедри архітектури та будівництва;

Ілин Любомир Михайлович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри архітектури та будівництва;

Савчук Андрій Іванович – кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури та будівництва (науковий керівник);

Габрель Михайло Миколайович – кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури та будівництва;

Касіянчук Василь Дмитрович – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри архітектури та будівництва;

Артьомов Віталій Євгенійович – кандидат технічних наук, доцент кафедри архітектури та будівництва;

Жовтуля Любомир Ярославович – кандидат технічних наук, доцент кафедри архітектури та будівництва;

Матоліч Ірина Яремівна – кандидатка мистецтвознавства, доцентка, завідувачка кафедри дизайну;

Гілязова Наталія Михайлівна – кандидатка мистецтвознавства, доцентка, доцентка кафедри дизайну;

Стовбан Василь Олексійович – здобувач.

Порядок денний: публічна презентація здобувачем Стовбаном Василем Олексійовичем наукових результатів дисертації на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування та її обговорення з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Слухали: здобувача Стовбана В.О. про результати виконаного ним дисертаційного дослідження. У ході виступу здобувач переконливо обґрунтував наукову і практичну актуальність обраної теми дослідження, чітко сформулював мету, визначив основні завдання, об'єкт, предмет та методологічний інструментарій роботи. У доповіді було послідовно представлено структуру

дисертації, окреслено її ключові положення, новизну, теоретичну цінність та прикладну значущість. Особливу увагу доповідач приділив окремим аспектам дослідження, які мають істотне значення для розвитку відповідного наукового напрямку.

Дисертація присвячена комплексному аналізу природи, типології та механізмів врегулювання просторових конфліктів у містобудівному середовищі, зокрема на прикладі міста Івано-Франківськ. У роботі обґрунтовано, що основними суб'єктами конфліктної взаємодії виступають громада, органи влади та інвестори, а конфлікти часто загострюються через низький рівень публічності, порушення принципів добросусідства та непрозорі процедурні рішення. Запропоновано авторську класифікацію конфліктів за сферами їх виникнення, перебігу та впливу, а також введено поняття «гібридних критеріїв класифікації». Особлива увага приділена аналізу соціальних, правових та урбоекологічних конфліктів, зумовлених неузгодженістю правових, містобудівних і екологічних норм. Виявлено, що джерелом конфліктів у місті часто стає інтенсивна забудова рекреаційних, історико-культурних та щільно забудованих територій без належної участі громади. Автор доводить необхідність запровадження ефективних механізмів діалогу між усіма учасниками містобудівного процесу та інтеграції правового й архітектурно-урбаністичного підходів. У роботі обґрунтовано доцільність інвентаризації та паспортизації об'єктів культурної спадщини з одночасним посиленням археологічного контролю в історичному ареалі міста. Представлені результати можуть бути використані у процесі територіального планування, правотворчості, діяльності органів місцевого самоврядування, а також в освітньому процесі з містобудівної тематики.

Дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри архітектури та будівництва Закладу вищої освіти “Університет Короля Данила” за напрямом «Виклики та вимоги життєстійкості в просторовій організації та розвитку урбанізованих систем і територій» (державний реєстраційний номер: 0124U003428).

Мета дослідження полягає у формуванні цілісної науково обґрунтованої системи містобудівних методів та засобів виявлення, аналізу, класифікації й урегулювання просторових конфліктів у міському середовищі на прикладі м. Івано-Франківськ шляхом вивчення категоріально-понятійного апарату, теоретичних підходів та історичних передумов виникнення конфліктів, аналізу реальних урбо-екологічних, соціокультурних і планувальних суперечностей у міському просторі, а також розробки ефективних принципів, моделей, методичних і практичних рекомендацій, спрямованих на забезпечення гармонійного розвитку міського середовища з урахуванням вимог сталості, історичної тяглості, екологічного балансу та соціальної справедливості.

Об'єктом дослідження є урбаністичні процеси в Івано-Франківську, що супроводжуються виникненням та загостренням просторових конфліктів

Предметом дослідження є містобудівні методи, інструменти й засоби виявлення, аналізу та врегулювання просторових конфліктів в умовах сучасного міського розвитку (на прикладі м. Івано-Франківськ).

Для досягнення цілей дослідження застосовано комплексну систему методів, що забезпечила всебічний міждисциплінарний аналіз об'єкта та предмета дослідження. Зокрема, використано соціально-філософський, організаційно-соціологічний, індивідуально-психологічний, структурно-функціональний, причинно-наслідковий методи та метод типологізації.

Матеріали дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила», зокрема при викладанні курсів «Історія архітектури та містобудування», «Теоретичні та методичні основи архітектурного проектування», (акт упровадження від 10.04.2025), а також у науково-дослідній та експертно-аналітичній роботі Науково-дослідного інституту імені академіка УАН І. М. Луцького при виконанні наукових програм розвитку ЗВО «Університет Короля Данила» (довідка про впровадження від 09.07.2025).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному міждисциплінарному аналізі просторових конфліктів у міському середовищі з позицій сучасної архітектурно-містобудівної науки, що вперше здійснюється на прикладі міста Івано-Франківська шляхом: уточнення категоріально-понятійного апарату поняття «просторовий конфлікт» у контексті урбаністики; класифікації типів конфліктів і формування структурно-функціональної моделі їх локалізації в місті; системного вивчення історичних, правових і світоглядних передумов виникнення конфліктів; виокремлення ключових урбоекологічних, соціокультурних і планувальних суперечностей в архітектурному середовищі міста; узагальнення закономірностей їхнього розвитку; а також обґрунтування принципів, моделей, методичних і практичних рекомендацій для запобігання та врегулювання просторових конфліктів у містобудівній практиці українських територіальних громад в умовах сучасних урбанізаційних і екологічних викликів. Найважливішими елементами наукової новизни є такі положення:

- запропоновано авторську структурно-функціональну модель просторових конфліктів у місті, яка враховує не лише типологічну характеристику конфліктів, а й їхню локалізацію, масштаби впливу, взаємодію інтересів сторін та динаміку розвитку у зв'язку з морфогенезом міського середовища;
- розроблено та апробовано міждисциплінарну методiku діагностики просторових конфліктів, що інтегрує урбаністичні, соціологічні, екологічні та правові підходи, з урахуванням специфіки функціонально-планувальної структури м. Івано-Франківськ;
- сформульовано принципи безконфліктного просторового розвитку територіальних громад, які враховують пострадянські трансформації міських середовищ, досвід європейського урбаністичного планування та потребу в підвищенні громадської участі у прийнятті містобудівних рішень;
- удосконалено підходи до класифікації просторових конфліктів, шляхом доповнення існуючих типологій новими категоріями – конфлікти пам'яті, урбоекологічні конфлікти, конфлікти локальної приналежності територій – із урахуванням сучасної динаміки змін міського простору;
- удосконалено знання про іноземний і вітчизняний досвід врегулювання просторових конфліктів, шляхом систематизації найефективніших

практик муніципального реагування, процедур партисипативного планування та адаптації моделей конфлікт-менеджменту до умов українських міст;

- удосконалено інструментарій просторового аналізу міського середовища, завдяки впровадженню авторських критеріїв оцінки конфліктності територій та їхньої урбаністичної чутливості, що враховують соціальну напругу, інтенсивність трансформацій та стратегічну значущість територій;

- дістало подальший розвиток теоретико-методологічне підґрунтя досліджень просторових конфліктів, зокрема в частині осмислення їх як системного явища сучасної урбаністики, що пов'язане з кризою модерністських підходів у плануванні та зростанням значущості локального контексту;

- дістали подальший розвиток ідеї гуманізації просторової політики, через інтеграцію концепцій «права на місто», участі громади у формуванні середовища та визнання публічного простору як арени соціального діалогу, з позицій архітектурного і соціального консенсусу;

- дістало подальший розвиток розуміння соціальної та екологічної природи містобудівних суперечностей, зокрема шляхом комплексного аналізу конфліктів між забудовою і природними ландшафтами, між функціями історичного середовища та сучасними трансформаційними навантаженнями.

Після закінчення доповіді здобувача присутніми були поставлені наступні питання:

Запитання доктора архітектури, професора Косьмія Михайла Михайловича: У чому полягає специфіка авторської структурно-функціональної моделі просторових конфліктів і як вона враховує морфогенез міського середовища Івано-Франківська?

Відповідь здобувача: Специфіка авторської структурно-функціональної моделі просторових конфліктів полягає в її комплексному підході до аналізу конфліктів як багатокомпонентних урбаністичних явищ, що формуються на перетині інтересів трьох основних суб'єктів – громади, інвестора та органів влади. Модель враховує не лише типологічну характеристику конфліктів (соціальні, правові, урбоекологічні, культурно-історичні), але й їхню локалізацію, масштаби впливу, динаміку розвитку та функціонально-просторову напруженість територій.

Урахування морфогенезу міського середовища Івано-Франківська відбувається через просторову прив'язку конфліктів до історичних шарів забудови (австрійський, польський, радянський та пострадянський періоди), що дозволяє виявити зони із підвищеним конфліктогенним потенціалом. Модель враховує також ступінь трансформації міського ландшафту, зокрема в районах з ущільненою забудовою, історико-культурною спадщиною, рекреаційними зонами та територіями зі зміненою функціональною структурою. Завдяки цьому вона виступає інструментом і для діагностики, і для прогнозування конфліктних ситуацій у сфері містобудування.

Запитання кандидатки хімічних наук, доцентки кафедри, заступниці завідувача кафедри архітектури та будівництва Шевчук Мирослави Олегівни: Які ключові методологічні інструменти інтегровано в міждисциплінарну методику діагностики просторових конфліктів, і як забезпечується її адаптація до функціонально-планувальної структури міста?

Відповідь здобувача: У міждисциплінарну методику діагностики просторових конфліктів, розроблену в межах даного дисертаційного дослідження, інтегровано низку взаємодоповнюючих методологічних інструментів, які забезпечують комплексне осмислення конфліктів як багатовимірного урбаністичного феномену. Ключову роль відіграє соціально-філософський підхід, що дозволяє трактувати просторові конфлікти у контексті цивілізаційних і ціннісних трансформацій, формування колективної ідентичності та конкуренції за простір як ресурс. Цей підхід створює загальнотеоретичне підґрунтя для подальшого аналізу причин конфліктогенності у міському середовищі.

Організаційно-соціологічний метод забезпечує вивчення структурної динаміки конфліктів у середовищі міських спільнот, соціальних груп і суб'єктів управління. Він дозволяє врахувати інституційні умови формування напружених ситуацій, ролі акторів конфлікту, характер їхньої взаємодії, а також вплив чинників неформального врегулювання. У свою чергу, індивідуально-психологічний підхід доповнює цю картину на мікрорівні, дозволяючи вивчити сприйняття та поведінкові реакції індивідів щодо змін у міському просторі, що є особливо актуальним у зонах активної трансформації середовища, таких як історичні ареали чи рекреаційні території.

Структурно-функціональний метод виконує системоутворюючу функцію, фіксуючи основні елементи конфлікту (суб'єкти, об'єкт, рівень напруги, канали взаємодії), і дозволяє моделювати внутрішню логіку його розвитку та прояву в різних морфологічних зонах міста. Причинно-наслідковий аналіз дає змогу встановити часові й подійні зв'язки, простежити етапи ескалації, ідентифікувати тригери конфлікту, що, у поєднанні з методом типологізації, дозволяє сформувати прогностичну модель розвитку подій.

Важливо, що адаптація цієї методики до функціонально-планувальної структури Івано-Франківська здійснюється шляхом просторового зонування конфліктів відповідно до морфогенезу міського середовища, історико-культурних нашарувань, щільності забудови та соціальної напруги. Використання картографічних матеріалів, генеральних планів, аналіз щільності забудови, функціонального зонування та екологічного навантаження дозволяє локалізувати конфлікти, прив'язати їх до конкретних територій, виявити конфліктогенні осередки. Таким чином, міждисциплінарна методика не лише забезпечує глибину аналізу, але й дозволяє отримати прикладні результати для просторового планування та врегулювання конфліктів у міському середовищі.

Запитання доктора архітектури, професора, професора кафедри Косьмія Михайла Михайловича: Як розроблені авторські критерії оцінки конфліктності територій сприяють практичному застосуванню результатів дослідження в системі просторового планування та врегулювання урбаністичних суперечностей?

Відповідь здобувача: Авторські критерії оцінки конфліктності територій, запропоновані у дисертаційному дослідженні, становлять важливий інструментарій для практичного використання результатів у сфері просторового планування, оскільки дозволяють здійснювати об'єктивну та багатоаспектну діагностику міського середовища. Ці критерії охоплюють соціальну напругу,

інтенсивність трансформацій, морфогенетичні особливості забудови, функціональну перевантаженість, історико-культурну значущість, екологічну вразливість, а також рівень залученості громади до прийняття містобудівних рішень. Їхня систематизація дозволяє виділити зони ризику, прогнозувати потенційні осередки конфліктів і формувати реалістичні сценарії розвитку міського простору.

Завдяки цим критеріям органи місцевого самоврядування та фахівці з урбаністики отримують практичну аналітичну основу для прийняття рішень щодо зонування, зміни функціонального призначення територій, розміщення нової забудови, ревіталізації проблемних ділянок та мінімізації конфліктогенності. Крім того, авторські підходи можуть бути інтегровані у стратегічні документи, зокрема генеральні плани та детальні плани територій, як елемент ризик-аналізу або оцінки соціальної і просторової стійкості. Таким чином, критерії сприяють підвищенню ефективності врегулювання урбаністичних суперечностей та реалізації принципів сталого, безконфліктного розвитку міського середовища.

Після відповідей здобувача на запитання, слово для висновку було надано науковому керівнику кандидату архітектури, доценту кафедри архітектури та будівництва Савчуку Андрію Івановичу. У процесі виконання дисертаційного дослідження Стовбан Василь Олексійович засвідчив високий рівень наукової зрілості, фахову компетентність, а також здатність до самостійного теоретичного мислення, критичного аналізу складних архітектурно-урбаністичних явищ, систематизації емпіричних і аналітичних даних, формулювання науково обґрунтованих висновків і узагальнень.

Дисертаційна робота вирізняється цілісною науковою концепцією, заснованою на міждисциплінарному підході, що інтегрує історико-архітектурний, містобудівний, соціокультурний та урбаністичний аналіз. Робота має чітко вибудовану структуру, логічну послідовність викладення матеріалу, належне методологічне забезпечення, зокрема коректну постановку проблеми, обґрунтування актуальності теми, формулювання мети й завдань дослідження, визначення об'єкта, предмета та методів, а також чітко сформульовану наукову новизну та значущий практичний результат.

У дисертації:

- встановлено змістовні межі та термінологічну специфіку категорій «просторовий конфлікт», «конфліктність урбаністичного середовища», «безконфліктне містобудування» з урахуванням сучасного стану наукової розробки проблематики в українській та міжнародній практиці;

- систематизовано основні архітектурно-містобудівні, правові, історико-культурні та світоглядні передумови виникнення просторових конфліктів в українських містах у контексті трансформації урбаністичних структур у XX–XXI ст.;

- класифіковано типи просторових конфліктів у міському середовищі за характером виникнення, масштабом впливу, локалізацією, учасниками конфлікту та просторово-функціональним навантаженням;

- виокремлено особливості та закономірності виникнення просторових конфліктів в Івано-Франківську як прикладі міста з багатошаровою архітектурною спадщиною та активною сучасною забудовою;
- деталізовано урбоекологічні, соціально-планувальні, історико-культурні та функціональні конфлікти в архітектурному середовищі міста та визначити їхні просторові маркери й точки напруження;
- дається оцінка ефективності існуючих вітчизняних і міжнародних підходів до врегулювання просторових конфліктів у містобудівній практиці та адаптувати їх до реалій українського контексту;
- сформульовано й науково обґрунтовано принципи, моделі та методичні підходи до забезпечення безконфліктного розвитку архітектурно-містобудівного середовища на локальному рівні;
- розроблено практичні рекомендації та проектні пропозиції щодо інтеграції безконфліктних рішень у стратегічне просторове планування Івано-Франківська, з урахуванням потреб громади, збереження історико-культурної спадщини та сталого розвитку.

Упродовж усього періоду виконання дисертаційного дослідження здобувач послідовно демонстрував високу наукову відповідальність, цілеспрямованість у досягненні поставленої дослідницької мети, здатність до конструктивного професійного діалогу та інтелектуальну гнучкість у процесі наукового пошуку. Його вміння критично аналізувати архітектурну спадщину радянського періоду з позицій позаідеологічного підходу, а також сформоване бачення можливостей інтеграції цієї спадщини в актуальні урбаністичні процеси, засвідчують глибоке осягнення змісту та багатовимірності досліджуваної проблематики.

Основні наукові положення, викладені у дисертації, знайшли своє відображення у фахових публікаціях, пройшли апробацію на наукових конференціях та характеризуються значним потенціалом для практичного застосування в контексті формування та реалізації сучасних регіональних стратегій просторового розвитку.

Дисертаційна робота Стівбана В.О. на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)» є самостійним, завершеним і комплексним науковим дослідженням, що вирізняється високим рівнем теоретичної новизни, глибоким аналітичним опрацюванням джерельної бази, науковою обґрунтованістю висновків і вагомим прикладним потенціалом. Зміст роботи повністю відповідає вимогам, визначеним чинним Порядком присудження наукового ступеня доктора філософії, а здобувачем виконано індивідуальний план наукової роботи та освітньої підготовки в повному обсязі. Представлена дисертація відповідає критеріям наукової самостійності й актуальності та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Далі слово було надано рецензенту:

Рецензент – Артьомов Віталій Євгенійович, кандидат технічних наук, доцент кафедри архітектури та будівництва, відзначив, що дисертаційне дослідження Стівбана Василя Олексійовича на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі

м. Івано-Франківськ)» є вагомим науковим внеском у розвиток сучасної теорії та практики архітектури і містобудування, зокрема в напрямі осмислення, прогнозування та врегулювання конфліктогенних процесів у міському середовищі. Робота вирізняється міждисциплінарним підходом до аналізу урбаністичних трансформацій, врахуванням соціальних, правових, екологічних і культурних чинників у формуванні містобудівних рішень. Здобувачем запропоновано науково обґрунтовані підходи до класифікації просторових конфліктів, розроблено авторську структурно-функціональну модель їх локалізації, а також сформульовано практичні рекомендації щодо забезпечення безконфліктного розвитку міських територій в умовах сучасних урбанізаційних викликів.

Автором здійснено цілісний аналіз конфліктогенності міського простору на основі соціальних, правових, архітектурно-планувальних та урбоєкологічних чинників. Особливу увагу в роботі приділено просторовій типологізації конфліктів, що дозволило виявити їхні джерела та динаміку в межах міських мікрорайонів. Важливим є акцент на трикутнику взаємодії – громада, влада, інвестор – як ключових суб'єктах конфліктної взаємодії. Автор запропонував модель гібридної класифікації конфліктів та розробив низку індикаторів конфліктності, адаптованих до морфоструктури Івано-Франківська. Заслужовує на увагу також критичний аналіз інвесторських стратегій у рекреаційних зонах, де порушення екологічного балансу та зневага до культурної спадщини формують осередки напруги. Робота відзначається високим рівнем аналітичності, наукової зрілості та практичної орієнтованості, зокрема в частині пропозицій щодо інвентаризації пам'яток архітектури та інтеграції партисипативних підходів у містобудівне планування. Висновки дослідження мають значний потенціал для застосування у формуванні сучасної політики просторового розвитку українських міст.

Робота вирізняється високим рівнем структурної впорядкованості, дотриманням принципів академічної доброчесності та наукової доброчесності. Аргументоване й послідовне викладення матеріалу, точне використання понятійно-термінологічного апарату, належне оперування джерелами та коректне цитування свідчать про дотримання автором етичних норм академічної комунікації. Структурна логіка дослідження виразно простежується у відповідності між метою, поставленими завданнями, науковими результатами та узагальненими висновками, що засвідчує високий рівень методологічної культури здобувача.

Узагальнюючи результати рецензування, варто зазначити, що дисертаційне дослідження Стівана В. О. повною мірою відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування». Робота відзначається високим рівнем наукової новизни, практичною спрямованістю та значущістю для розвитку сучасної української містобудівної науки, особливо в контексті урбаністичних трансформацій і просторового планування. Дисертація має цілісну структуру, аналітичну глибину та продемонстровану здобувачем здатність до міждисциплінарного синтезу. Враховуючи теоретичну й прикладну цінність

одержаних результатів, робота заслуговує на позитивну оцінку і може бути рекомендована до прилюдного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензент – Жовтуля Любомир Ярославович, кандидат технічних наук, доцент кафедри архітектури та будівництва, відзначив, що дисертація є ґрунтовним науковим дослідженням, яке комплексно висвітлює природу та механізми просторових конфліктів в умовах трансформаційних процесів українських міст. У роботі переконливо доведено, що конфліктогенність є невід’ємною характеристикою урбаністичного середовища, а її усвідомлення – передумовою ефективного планування.

На основі глибокого теоретичного та емпіричного аналізу автор розробив структурно-функціональну модель просторових конфліктів, яка відображає їхню локалізацію, масштаб, етапи розвитку та акторську взаємодію. Особливо цінним є запропонований підхід до класифікації конфліктів із введенням категорій «конфлікти пам’яті» та «локальної приналежності», які відображають сучасні тенденції у переосмисленні міського простору. Робота вирізняється вдалим поєднанням аналізу містобудівних документів, історико-картографічних джерел та сучасного нормативно-правового поля.

Дисертант продемонстрував фахову обізнаність у питаннях охорони культурної спадщини, наголошуючи на необхідності археологічного моніторингу при забудові історичних ареалів. Обґрунтовані рекомендації з удосконалення правових та процедурних механізмів містобудівного врегулювання конфліктів мають прикладне значення для органів місцевого самоврядування. Загалом робота демонструє високий рівень наукової культури та заслуговує на позитивну оцінку.

Узагальнюючи результати рецензування, слід підкреслити, що дисертація Стівбана В. О. є високопрофесійною науковою працею, яка відзначається концептуальною цілісністю, логічною структурованістю викладу, глибоким теоретичним опрацюванням проблематики та належним рівнем наукової аргументації. Дисертант продемонстрував здатність до самостійного дослідження складних міждисциплінарних питань, інтегруючи методологію архітектурної науки, урбаністики, соціогуманітарних і правових підходів. Отримані результати становлять вагомий внесок у розвиток наукової бази просторового планування, управління конфліктами в урбанізованому середовищі та технічної модернізації міського простору. Дисертація відповідає всім вимогам до кваліфікаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії та цілком обґрунтовано може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри архітектури та містобудування Ілин Любомир Михайлович відзначив, що дисертант В. О. Стівбан продемонстрував високий рівень фахової підготовки, виявив здатність до самостійного наукового пошуку, критичного аналізу та формування теоретично і практично значущих висновків. Робота на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)» засвідчує міждисциплінарний характер дослідження, що поєднує архітектурно-містобудівні, соціокультурні, правові та екологічні підходи до осмислення складного феномену просторової конфліктності

в урбанізованому середовищі. Дисертант аргументовано окреслює структурні детермінанти конфліктів, пропонує діагностичні та практико-орієнтовані інструменти для їх врегулювання, що є цінним внеском у сучасну наукову і проектну практику просторового планування.

Дисертаційне дослідження Стовбана В. О. є комплексною та глибоко аргументованою науковою працею, що поєднує міждисциплінарний підхід з актуальними викликами містобудівного розвитку. Робота вирізняється новизною, особливо в частині структурно-функціональної моделі конфліктів та аналізу конфліктогенності міського середовища Івано-Франківська. Автор переконливо обґрунтовує потребу у публічності, правовій узгодженості та інклюзивності планувальних рішень, що підвищує прикладне значення отриманих результатів. Дисертація становить вагомий внесок у розвиток сучасної української урбаністики та заслуговує на позитивну оцінку.

У підсумку було підкреслено, що дисертаційна робота є завершеною науковою працею, виконаною на високому академічному рівні, і заслуговує на попередню експертизу з подальшим поданням до спеціалізованої вченої ради для захисту.

Доктор архітектури, професор, професор кафедри архітектури та будівництва Косьмій Михайло Михайлович відзначив, що дисертаційна робота Стовбана Василя Олексійовича є вагомим внеском у вивчення природи, динаміки та механізмів врегулювання просторових конфліктів у контексті сучасного містобудівного розвитку. У роботі вперше запропоновано структурно-функціональну модель конфліктогенності міського середовища, яка ґрунтується на комплексному міждисциплінарному аналізі та враховує морфогенез урбаністичної структури Івано-Франківська. Автор аргументовано доводить необхідність перегляду підходів до планування територій з урахуванням соціальної напруги, історико-культурних чинників та екологічної рівноваги. Особливу увагу приділено публічності процесів просторового планування та інституалізації громадської участі як інструменту зниження конфліктності. Отримані результати мають високий потенціал для застосування в реальній практиці муніципального управління, планувальних процесах і формуванні політик сталого розвитку українських міст.

Дисертаційна робота вирізняється продуманою логікою побудови, чіткою структуризацією змісту, послідовною постановкою наукових завдань і системним підходом до реалізації сформульованої мети. У роботі простежується узгодженість між методологічною базою, аналітичними висновками та практичними рекомендаціями, що свідчить про високий рівень дослідницької культури здобувача. Представлені у дисертації результати мають значний прикладний потенціал і можуть бути використані у сфері сучасного містобудівного планування – зокрема, при розробці детальних планів територій, стратегіях реконструкції житлових кварталів, ревіталізації занедбаних індустріальних зон, а також у формуванні комплексних програм просторового розвитку на локальному рівні. Запропоновані підходи дозволяють враховувати соціальні, екологічні й правові чинники у процесі ухвалення містобудівних

рішень, сприяючи зниженню рівня конфліктогенності в урбаністичному середовищі.

В.о. завідувача кафедри архітектури та будівництва, доктор філософії архітектури, Огоньок Юрій Володимирович підкреслив, що дисертація Стовбана В.О. на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)» є ґрунтовним дослідженням, що актуалізує складні процеси просторової взаємодії між громадою, владою та інвесторами в умовах сучасної урбанізації. Робота вирізняється міждисциплінарним підходом, поєднуючи архітектурно-містобудівні, соціокультурні, правові та екологічні аспекти аналізу конфліктів у міському середовищі. Автор запропонував структурно-функціональну модель конфліктів, яка має практичне значення для формування стратегії безконфліктного розвитку територій. Важливим досягненням є класифікація типів конфліктів із урахуванням масштабів впливу, локалізації та динаміки. Окремо слід відзначити увагу до питань урбоекології та збереження історико-культурного середовища. Здобувач продемонстрував здатність до критичного мислення, методологічної рефлексії та практичного узагальнення. Представлена дисертація відповідає вимогам, визначеним до наукових кваліфікаційних праць на здобуття ступеня доктора філософії. Робота заслуговує на позитивну оцінку та може бути рекомендована до захисту.

Узагальнюючи висловлені в процесі обговорення дисертації думки, головуєча фахового семінару, кандидатка хімічних наук, заступниця завідувача кафедри Шевчук М.О., акцентувала увагу на тому, що дисертаційна робота здобувача Стовбана Василя Олексійовича «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)» є завершеною самостійною науковою працею, що вирізняється високим рівнем теоретичного опрацювання, методологічною виваженістю та значною практичною спрямованістю.

Відзначено, що дисертант повною мірою врахував усі зауваження та пропозиції, висловлені на попередньому етапі рецензування. Здобувач не лише усунув окремі недоліки, а й здійснив якісне доопрацювання концептуального апарату, розширив методологічну частину дослідження та зміцнив логічну узгодженість між розділами. Значно уточнено формулювання ключових наукових положень, що дозволило підвищити рівень наукової обґрунтованості висновків. Крім того, було суттєво вдосконалено прикладний аспект дисертації: розширено перелік практичних рекомендацій, конкретизовано шляхи їх впровадження у містобудівну практику, зокрема на рівні локального планування та врегулювання конфліктних ситуацій. Таке доопрацювання свідчить про глибоку залученість дисертанта до теми дослідження, відповідальний підхід до зауважень фахівців і високий рівень академічної культури.

Присутні на засіданні науковці одногolosно запропонували: визнати дисертацію Стовбана В.О. завершеною теоретично та практично-значимою науковою роботою, що містить висновки, які сприяють розв'язанню нагальної наукової проблеми та є суттєвим внеском у розвиток науки з історії архітектури та містобудування та архітектурного проектування, і яка може бути

рекомендована для захисту у спеціалізованій вченій раді. Тому запропонувала схвалити такий позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

**щодо дисертації Стовбана Василя Олексійовича на тему
«Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у
містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)», на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань «Архітектура та будівництво» за
спеціальністю 191 Архітектура та містобудування**

Актуальність теми дисертації Стовбана В.О. зумовлена зростанням кількості просторових конфліктів у містах України, що є наслідком інтенсивної урбанізації, суперечностей між інтересами громадськості, влади та інвесторів, а також недостатньої ефективності існуючих механізмів регулювання забудови. В умовах слабкої інтеграції містобудівного і правового регулювання, низької якості публічного простору та домінування приватних інтересів, конфлікти у середовищі урбанізованих територій набувають комплексного характеру. Особливої гостроти проблема набуває у середніх містах, таких як Івано-Франківськ, де надмірне навантаження на історичну, рекреаційну та житлову інфраструктуру призводить до порушення соціального балансу та руйнації містобудівної цілісності. Водночас брак доступних інструментів і моделей просторового планування, здатних ефективно враховувати інтереси усіх зацікавлених сторін, актуалізує потребу у формуванні нових методичних підходів до врегулювання таких конфліктів. Сучасна містобудівна наука потребує глибшого осмислення типології та передумов конфліктогенності у міському середовищі, включаючи інституційні, правові, архітектурні та екологічні чинники. Тема є актуальною також у контексті впровадження публічності, сталості й інклюзивності у містобудівному плануванні відповідно до європейських практик та стандартів. Дослідження врегулювання просторових конфліктів на прикладі конкретного міста дозволяє створити практичну модель, яка може бути масштабована і адаптована для інших муніципалітетів України.

Наукове завдання, за розв'язання якого здобувач заслуговує присудження наукового ступеня, наукового ступеня доктора філософії, полягає в уточненню змістових меж та термінологічної специфіки понять «просторовий конфлікт», «конфліктність урбаністичного середовища» і «безконфліктне містобудування» відповідно до сучасного наукового дискурсу в українській та міжнародній практиці; систематизації архітектурно-містобудівних, правових, історико-культурних та світоглядних чинників, що формують передумови виникнення просторових конфліктів у м. Івано-Франківськ в умовах урбаністичних трансформацій ХХ–ХХІ століття; класифікації типів просторових конфліктів за критеріями походження, масштабності, локалізації, складу учасників та просторово-функціонального навантаження; виявленню специфіки й закономірностей формування просторових конфліктів в Івано-Франківську як місті з багатоплановим архітектурним середовищем та інтенсивною сучасною

забудовою; аналізу урбоекоекологічних, соціально-планувальних, історико-культурних і функціональних суперечностей, визначенню просторових маркерів конфліктів і зон підвищеного напруження; оцінці ефективності існуючих вітчизняних і зарубіжних підходів до врегулювання просторових конфліктів, виявлено потенціал їх адаптації до українського контексту; обґрунтуванню принципів, моделей та методичних підходів до забезпечення безконфліктного розвитку архітектурно-містобудівного середовища, а також розробленню практичних рекомендацій й проектних рішень щодо інтеграції безконфліктних підходів у стратегічне просторове планування м. Івано-Франківська з урахуванням потреб громади, охорони культурної спадщини та орієнтації на сталий розвиток.

На основі проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень; ***найсуттєвішими науковими результатами, які одержав здобувач особисто та які характеризуються достовірністю та науковою новизною, є такі:***

- дисертантом запропоновано авторську структурно-функціональну модель просторових конфліктів у місті, яка враховує не лише типологічну характеристику конфліктів, а й їхню локалізацію, масштаби впливу, взаємодію інтересів сторін та динаміку розвитку у зв'язку з морфогенезом міського середовища;

- дисертантом розроблено та апробовано міждисциплінарну методику діагностики просторових конфліктів, що інтегрує урбаністичні, соціологічні, екологічні та правові підходи, з урахуванням специфіки функціонально-планувальної структури м. Івано-Франківськ;

- автором сформульовано принципи безконфліктного просторового розвитку територіальних громад, які враховують пострадянські трансформації міських середовищ, досвід європейського урбаністичного планування та потребу в підвищенні громадської участі у прийнятті містобудівних рішень;

- автором удосконалено підходи до класифікації просторових конфліктів, шляхом доповнення існуючих типологій новими категоріями – конфлікти пам'яті, урбоекоекологічні конфлікти, конфлікти локальної приналежності територій – із урахуванням сучасної динаміки змін міського простору;

- дисертантом удосконалено знання про іноземний і вітчизняний досвід врегулювання просторових конфліктів, шляхом систематизації найефективніших практик муніципального реагування, процедур партисипативного планування та адаптації моделей конфлікт-менеджменту до умов українських міст;

- у дисертації посилено інструментарій просторового аналізу міського середовища, завдяки впровадженню авторських критеріїв оцінки конфліктності територій та їхньої урбаністичної чутливості, що враховують соціальну напругу, інтенсивність трансформацій та стратегічну значущість територій.

Значення наукових результатів для теорії і практики та рекомендації щодо використання. Сформульовані та обґрунтовані в дисертації положення, висновки й пропозиції становлять важливу методологічну базу для подальших наукових досліджень у сфері просторового планування, врегулювання урбаністичних конфліктів і сталого розвитку міського середовища. Результати

роботи можуть бути інтегровані в освітні програми архітектурного та містобудівного спрямування з метою підготовки фахівців, здатних ефективно реагувати на виклики просторової конфліктності та впроваджувати принципи безконфліктного розвитку в практику сучасного урбанізму.

Матеріали дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила» та в науково-дослідній та експертно-аналітичній роботі Науково-дослідного інституту імені академіка УАН І.М. Луцького при виконанні наукових програм розвитку Університету Короля Данила, Прикарпатського регіону та України відповідно до плану проведення наукових досліджень, при підготовці науково-практичних експертних висновків, зауважень і пропозицій до проєктів в зазначеній сфері.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечується:

- використанням методологічних засад наукової об'єктивності, логічної послідовності, верифікованості та неупередженого підходу при аналізі джерельної бази, тлумаченні дослідницьких матеріалів і формулюванні теоретичних висновків;

- порівняльним аналізом просторових конфліктів, що виникають у процесі архітектурно-містобудівного розвитку Івано-Франківська, з аналогічними конфліктними ситуаціями в інших містах України, що дозволяє виявити спільні закономірності, типові чинники конфліктогенності та забезпечує узагальненість і наукову обґрунтованість зроблених висновків;

- підтвердженням результатів дослідження слугує залучення емпіричних матеріалів і контекстуалізованих даних, що забезпечило об'єктивну фіксацію просторових змін у соціальному вимірі та дало змогу інтегрувати суб'єктивно-оцінні уявлення мешканців у рамки наукового аналізу.;

- високим рівнем методологічної послідовності: виклад здійснено від чіткого формулювання наукової проблеми до аргументованого обґрунтування висновків і практичних рекомендацій, які логічно впливають із визначених дослідницьких завдань і отриманих результатів;

- відповідністю сформульованих висновків актуальним викликам сучасного містобудівного розвитку, що засвідчується потенціалом практичної імплементації запропонованих наукових підходів і рекомендацій у галузях просторового планування, ревіталізації територій та вирішення конфліктних ситуацій.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана Стіваном В.О. самостійно і є завершеною науковою працею. Усі результати роботи, висновки і пропозиції зроблено на підставі власного авторського дослідження, аналізу літературних джерел і нормативно-правової бази.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження були предметом обговорення на засіданнях кафедри архітектури та будівництва закладу вищої освіти «Університет Короля Данила», в якому виконувалась робота, а також презентовані на наукових конференціях і семінарах, зокрема: матеріалах круглого столу «Інноваційні методи в архітектурі та будівництві» (м. Івано-Франківськ, 17 червня 2022 року); VII Міжнародному науково-практичному симпозіумі «Концептуальні проблеми розвитку сучасної

гуманітарної та прикладної науки. Післявоєнна відбудова України» (м. Івано-Франківськ, 25 травня 2023 року).

Публікації. Основні положення та результати дисертації *повно висвітлені* в 7 наукових публікаціях, з яких 5 статей опубліковано в наукових фахових виданнях України, 1 у науковому періодичному виданні держави країн Європейського Союзу (Республіки Польща), та 2 тези доповідей, оприлюднених у збірниках матеріалів конференцій. Публікації відповідають вимогам пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Наукові результати в опублікованих наукових працях не повторюються. **Всі представлені наукові публікації здобувача зараховуються за темою дисертації, а саме:**

1. Стовбан В. О. Особливості дослідження проблематики просторових конфліктів у містах (на прикладі Івано-Франківської ОТГ). *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2022. Випуск №64. С. 209-217. DOI: <https://doi.org/10.32347//2077-3455.2022.64.209-217>.

2. Стовбан В.О. Стан та завдання дослідження проблем просторового конфлікту. *Комунальне господарство міст*. 2022. Том 6. Випуск 173. С. 54–60. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2022-6-173-54-60>

3. Стовбан В.О. Класифікація та структурна модель конфліктів: архітектурно-містобудівний контекст. *Містобудування та територіальне планування*. 2023. Випуск №83. С. 291–300. DOI: 10.32347//2076-815X.2023.83.291-303.

4. Стовбан В.О. Історичні, правові і світоглядні передумови виникнення конфліктів. *Просторовий розвиток. Серія: публічне управління та адміністрування*. 2023. Випуск №3. С. 219–231. DOI: 10.32347//2086-7269.2023.3.219-231

5. Стовбан В.О. Розподіл просторових конфліктів на території міста Івано-Франківськ. *Věda a perspektivy. SÉRIE: «Architektura a územní plánování»*, Praha. 2023. №5(24). С. 309–322. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-5\(24\)-309-322](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-5(24)-309-322)

6. Стовбан В.О. Архітектурно-урбаністичні просторові конфлікти пов'язані з впливом на природне середовище. *Znanstvena misel*. 2023. №80. С. 8–16. DOI: 10.5281/zenodo.8181267

7. Стовбан В.О. Просторові конфлікти історико-архітектурного характеру. *Містобудування та територіальне планування*. 2023. Випуск №84. С. 376-391. DOI: 10.32347//2076-815x.2023.84.376-391

8. Стовбан В.О. Форми і способи завершення конфліктних ситуацій у контексті містобудування. *Інноваційні методи в архітектурі та будівництві: матеріали круглого столу* (м. Івано-Франківськ, 17 червня 2022 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2022. С. 81-85.

9. Стовбан В.О. Рекомендації з управління конфліктами у сфері містобудування. *Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки. Післявоєнна відбудова України: матеріали VII Міжнародного науково-практичного симпозиуму* (м. Івано-Франківськ, 25 травня 2023 року). Івано-Франківськ. Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила». 2023. С. 336-339.

Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з дотриманням вимог наукового стилю викладу. Основні положення, висновки та рекомендації сформульовано чітко, лаконічно й термінологічно коректно, що забезпечує високий рівень змістової ясності, логічної структурованості та доступності для сприйняття фаховою аудиторією.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Форма і зміст дисертації та анотації відповідають вимогам, що встановлені Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Предмет дослідження визначений у межах науки теорії архітектури та містобудування.

Дисертаційна робота є самостійною, цілісною та завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій подано науково обґрунтовані теоретичні та прикладні результати, що вирішують конкретне наукове завдання і засвідчують особистий внесок авторки в розвиток архітектурно-містобудівної науки.

Анотація дисертації репрезентує стисле і змістовне узагальнення основних результатів дослідження, із виокремленням їх наукової новизни та практичного значення, що дозволяє сформулювати цілісне уявлення про характер і спрямованість виконаної роботи.

Обсяг, структура та зміст дисертації й анотації повністю відповідають чинним вимогам до наукових кваліфікаційних праць.

Висновок:

1. Дисертація Стовбана Василя Олексійовича на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)», яка підготовлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування, є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачем особисто, яка містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для знань в галузі архітектури та містобудування, а також свідчить про особистий внесок здобувача в архітектурну науку та характеризується єдністю змісту.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Стовбана Василя Олексійовича на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)», яка підготовлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

3. Допустити здобувача Стовбана Василя Олексійовича до проходження процедури його атестації разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту його наукових досягнень у формі підготовленої ним дисертації на тему «Містобудівні методи та засоби врегулювання просторових конфліктів у містах України (на прикладі м. Івано-Франківськ)», на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Архітектура та будівництво» за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування.

Голосували “за” – 12 присутніх на засіданні кафедри докторів і кандидатів наук.

Головуюча на засіданні –

заступниця завідувача кафедри архітектури та будівництва
Університету Короля Данила,
доцент кафедри, кандидат хімічних наук

М.О.ШЕВЧУК

